

Пише:
Александар
Жигић

Чикаго, јуна 2008.

БЕНЗИН, КУЋЕ И КАМПАЊА

Када смо се крајем 1998-ме године селили из Вашингтона у Ајланију галон бензина могао је да се купи за неких 88 центи. Овог маја у предграђима Чикага галон је већ достигао цену од 4 долара и 15 центи, а у центру града је и до 4 и по долара. Истовремено, њаковање јаја од 36 комада у једној популарној радњи које је пре годину дана коштало два долара, сада је пет долара. Поскујело је и млеко и неки други прехрамбени артикли. Тај поменути ланац радњи је у једном тренутку чак ограничио продају пиринча због велике популарности. У међувремену, цене кућа су у већини места приметно пале. У неким градовима на Флориди су скоро дуго ниже него пре јар година.

То су неке од главних тема о којима се прича ових месеци у Америци: раст цена бензина и хране, и пад вредности некретности. Све то се одвија у једној председничкој кампањи која траје већ више од годину дана.

Ове године је за празнични викенд крајем маја више од трећине људи променило своје планове за путовање због скупог бензина. Неки су остали код куће, а други нису отпутовали тако далеко као што су раније планирали. Додуше, 39 милиона Американаца је ипак путовало током празника. Међутим, током лета ситуација може бити драстичнија. Компанија Rand McNally предвиђа да ће две трећине породица скратити или отказати свој летњи одмор.

Цене бензина су скочиле 20 посто за само годину дана и аналитичари кажу да ће и даље расти. Наравно, раст цена бензина није феномен који важи само за Америку. Баш у тренутку предаје овог текста слушам преко радија из Београда да тамо бензин поскупљује 12 посто у једном дану. Стручњаци кажу да је бензин сада траженији из више разлога. Поред осталог, има много више кола у многољудним земљама као што су Кина и Индија.

Пошто сада овде више породица проводи одмор кући, неке радње су лансирале посебан термин — одмор код куће. Нуде специјалне попусте за оно што ће вам требати у бапти, као што су роштиљи, баптенски намештај, играчке за базен. Највећи ланац радњи, Walmart, почео је кампању под називом “Лето у Америци” у оквиру које има попусте за шаторе и базене за надувавање. Они кажу - ваше летње одређиште може бити бапта иза ваше куће. Једна породица из Кентакија је изјавила да ће овога лета уместо два пута, ићи само једном до језера. Друга породица је рекла да ће мање јести у ресторанима да би уштедели.

Људи су овде навикли на то да се цене годинама не мењају. Зато је необично када цене приметно скоче током само једне године. Већ се примећује да људи мање троше. Популарни ланац радњи Target је у првом кварталу зарадио осам посто мање новца него прошле године.

Управо због тога је Бела Кућа одлучила да помогне практично свим Американцима тако што ће послати једнократну финансијску помоћ. Тако појединац добија до 600 долара, а брачни пар 1,200 долара. Породице за свако дете добијају и додатних 300 долара. Породица са двоје деце прима 1,800 долара. Неки људи су већ добили новац, а свима би

требало да стигне до средине јула. Администрација се нада да ће се паре потрошити у радњама и на тај начин стимулирати економију.

Други проблем је онај везан за цене некретности. Наиме, неко време су цене стално расле. Од 1999-те сваке године су цене кућа расле по 10, 20 и више посто у многим местима. Тако су негде цене станова и кућа удвостручене и утростручене за само неколико година. Могли

су и Калифорнији, јер је тамо пораст био и највећи. Цене су вртоглаво расле и зато јер су инвеститори куповали некретности са намером да их брзо продају, а не да стварно у њима живе. До сада се добро држао и Њујорк, делом захваљујући страним инвеститорима. Тамо тек сада почињу да се појављују први знаци слабљења тржишта некретности.

Све ово је проблем за оне који продају кућу. За људе који се не

Хилари Клинтон и Барак Обама

сте узети хипотекарни кредит у износу разлике зајма и нове повишене вредности куће. Тако сте преко ноћи могли да добијете на десетине хиљада долара и да их потрошите на шта год желите. Наравно, то је био и стимуланс за економију.

Међутим, журка се сада завршила и у последње две године цене кућа углавном иду надолу. Читаоци Кишобрана се можда сећају да сам пре две године у тексту о некретностима написао да је могуће да ће цене кућа падати у великом броју места, али да би неки градови као што је Шарлот у Северној Каролини требало да прођу боље од других. Управо то се и десило. Цене некретности у Шарлоту су у протеклих годину дана порасле за око шест посто. То је скоро невероватно, обзиром да су у многим местима цене доста пале, негде чак упола. Како то конкретно изгледа? Рецимо, у једном од предграђа Чикага где су људи плаћали и до 530 хиљада долара за кућу пре две године сада оне тешко могу да се продају и за 400 хиљада. Али, највише су цене пале у Мајамију на Флориди и у неким ме-

стима то не би требало да представља главобољу јер се сви надају да ће цене кад тад почети поново да расту. Има међутим доста људи који су упали у шкрипац јер су узели зајмове са променљивим каматним стопама. Када су те каматне стопе почеле да расту, износ њихове месечне уплате је такође почео да расте. Али, зато је влада прискочила и последњих месеци неколико пута смањила каматне стопе. Тиме је осигурала да се већини грађана цена месечне уплате ипак не пење.

У сенци свега овога одвија се и председничка кампања. Она овога пута изузетно дуго траје. Сенатор из Илиноја Барак Обама и Сенатор из Њујорка Хилари Клинтон су почели своје кампање још почетком 2007-ме године. Њих двоје су крајем маја и једина два преостала кандидата из Демократске странке. Међу републиканцима једини је остао Џон Мекејн. Међутим, управо крајем маја у кампању се прикључио и либертаријанац Боб Бар, који обећава да ће узети 15 гласова од републиканаца, односно од Мекејнових присталица. Током маја су учестали пози-

ви преко штампе, упућени на адресу Хилари Клинтон, да одустане од даљње кампање. Многи сматрају да њено даљње учешће штети Демократској странци и води њеном расцепу. Међутим, жена бившег Председника САД каже да нема намеру да се повуче и да не види разлога да то учини. У овом тренутку зато изгледа да име кандидата Демократске странке можда неће бити познато барем до средине лета, мада то нико са сигурношћу не зна. Како сада стоје ствари, у избору кандидата Демократске странке пресудну улогу имаће суперделегати, који могу да се одреде за свог кандидата у последњи час. Једна од варијанти која се некада помиње је да можда Барак Обама буде кандидат за Председника, а Хилари Клинтон за Потпредседника.

Економија је ових месеци тема број један и у председничкој кампањи. Ирак, који је некада био главних приоритет, ових дана је скоро заборављен. Јер, раст цена бензина и других потроштина је оно што људе највише брине. И поред тога, људи који имају солидне послове живе нормално. Поскупљења су још увек релативно ситна за породице које имају две добре плате. Просечне домаћице пред радњама и даље

паркирају велике ципове какве у земљама источне Европе возе само тајкун. Послова увек има. Рецимо, чикашке основне школе тренутно планирају да запосле две хиљаде учитеља за наредну јесен.

Ако се све на овоме заврши и цене кућа почну да иду нагоре а раст цена бензина почне да се зауставља, онда ће ови економски проблеми изгледати као једна пролазна фаза. Као што се често завршавају текстови у нашој штампи - остаје да се види да ли ће тако и бити.

